

Lauku
Ceļotājs
celotajs.lv

Apenieši ekskursijā, 1964. g.
Astras Bindes arhīvs

Morisona pansija Baldonē.
20. gs. sākums.
Baldones muzeja krājums

Riežupe Smilšu alu
apmeklētāji. 1929. g.
Dainas Vitolas fotoarhīvs

Kandavas Sēru vannas.
20. gs. 20. – 30. gadi.
Avots: Kandavas muzeja krājums

Kurzemes Šveice. Imulas ainava
pie Buses pilskalna.
Avots: Kandavas muzeja krājums

Tērvetnieku ekskursija uz
Vilci. 20. gs. 30. gadu vidus.
Andra Vēvera fotoarhīvs

Kemeru dzelzceļa stacija.
19. gs. nogale.
Anda Liepas fotoarhīvs

Līdzuma tapšana izmantoti Majļas Rozītes un Jura Smalīnska
tūrisma vēstures pētījumi u.c. avoti.

LAUKU CEĻOTĀJS
Kalnāciena iela 40,
Rīga, LV-1046,
tel.: 67617600,
e-pasts: lauku@celotajs.lv
www.celotajs.lv

Palides reģionu tūrisma informācijas centriem par
iesastī materiāla tapšanai!

Latvijas karē atzīmētas populārākās tūrisma vietas
vēstures kontekstā, bet otrā pusē –
dažādi ar ceļošanu saistīti fakti, sākot no aizvēstures
līdz mūsdienām. Izdevums neprēndē uz
akadēmisku vēstures materiālu, taču atcina ikvienam
izpētīt savas dzimtas, pagasta, novada vai pat reģiona
ceļošanas un tūrisma vēsturi.

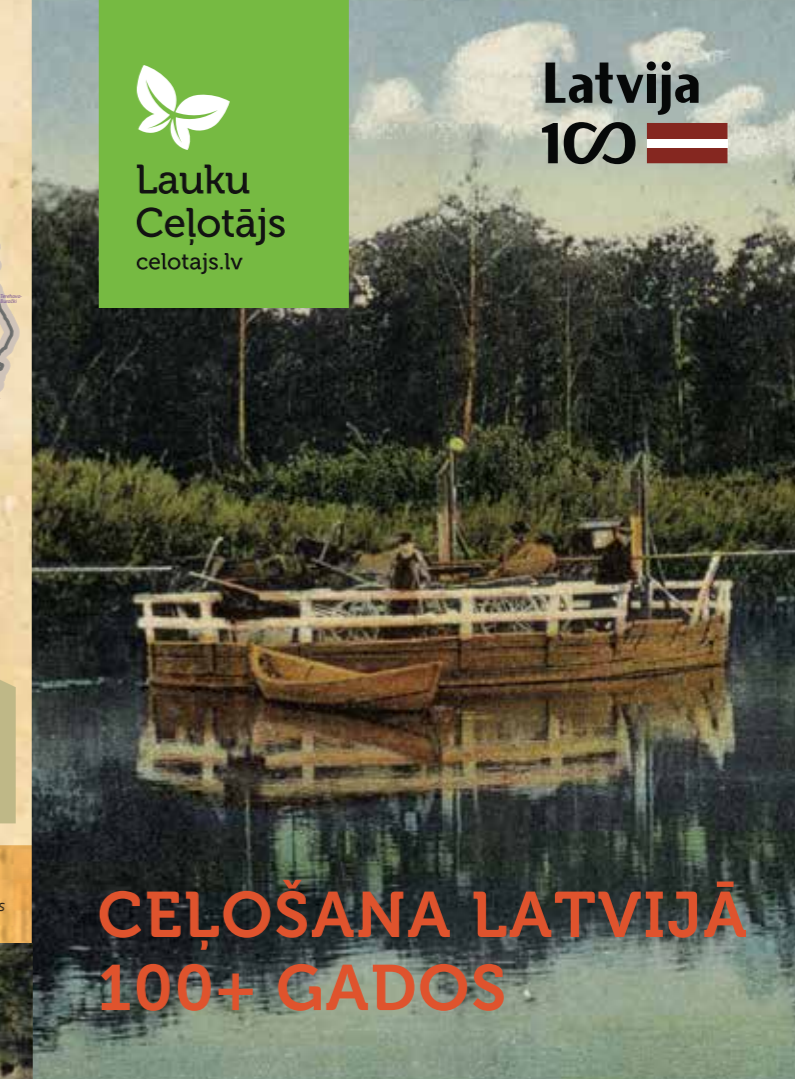
KA VEIDOTS IZDEVUMS:

celotajs.lv/lv100

Latvija 100
Lauku Ceļotājs
celotajs.lv

Latvija 100
Lauku Ceļotājs
celotajs.lv

CEĻOŠANA LATVIJĀ
100+ GADOS

Dūņu pelde Ķemeros. 1935. g. Anda Liepas fotoarhīvs
Sēravota paviljons un sēravots (tagad „Ķirzaciņa”). 1910. g. Anda Liepas fotoarhīvs
Jaunkemeru pludmale. Anda Liepas fotoarhīvs
Turaidas pilsdrupas. 20. gs. sākums. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija
Ekskursanti pie Gūtmaņa alas. 20. gs. 30. gadi. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija
Gaujas pārceltuve pie Siguldas. 20. gs. sākums. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija
Ekskursanti pie Siguldas pilsdrupām. 20. gs. 30. gadi. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija
Krimuldas Velna ala. 20. gs. sākums. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija

Ceļošana līdz 20. gadsimtam

AIZVĒSTURE

1. Pirmie cilvēki tagadējās Latvijas teritorijā ieceļo pēc ledāja atkāpšanās - ~10 000 gadiem. Pirmais „ceļš”, domājams, ir tagadējās Daugavas krasti un upe.

9. – 11. GADSIMTS

- T.s. Vikingu laiks. Kuršu vikingi dodas ceļojumos - ekspedīcijās pa Baltijas jūru.
- 1187. g. Svēlandes galvaspilsētai Sigtunai uzbrūk pagāni un noposta to. Iespējams, starp tiem ir arī kuršu vikingi.

13. GADSIMTS

• Attīstās pirmie „tūrisma” uzņēmumi – lauku krodziņi, kuros var mīt zirgus, ieturēt maltiti un pārnakšņot.

2. No 1203. – 1204. g. Turaidas novada līvu valdnieks Kaupo kopā ar Daugavgrīvas klostera abatu Teoderihu dodas ceļojumā uz Romu.

15. GADSIMTS

3. 1435. g. Rīgā uzbūvē pirmo viesnīcu.

- 15. un 16. gs. attīstās zeļļu pieredzes apmaiņas un mācību ceļojumi, bez kuriem nevar iegūt meistara tiesības.

16. GADSIMTS

• 16. gs. pirmajā pusē Latvijas teritorijā darbojas 56 krogi.

17. GADSIMTS

4. 17. gs. sākumā Rīgā ir viena viesnīca Lielajā Smilšu ielā.

• Sākot no 17. gs. 30. gadiem, Zviedrijas valdība Vidzemē uzsāk pasta ceļu veidošana, kas ir nozīmīgs pārvietošanās elements.

• 17. gs. vidū Kurzemes hercogiste veido kolonijas Gambijā un Tobago, uz kurām dodas pirmie kolonisti.

5. Vecākie uzraksti no Gūtmaņa alas apceļotājiem uz tās sienām saglabājušies no 1668. un 1677. gada.

18. GADSIMTS

6. No 1736. – 1768. g. uzceļ Kurzemes un Zemgales hercoga Ernsta Johana Birona vasaras rezidenci – Rundāles pili.

7. 1738. g. Plienes (Plienciems) tiek minēts kā pirmā vieta, kur ierodas peldviesi un Kurzemes muižnieki.

8. 1739. g. izpēta Bārbeles sēravotu, uz kuru Rīgas ārsts Benjamins Teofīls Grāfs nosūta pirmos pacientus.

9. 1795. g. Baldonē iekārto pirmo vannu māju ar 12 koka vannām, kas ir Baldones kūrorta aizsākums.

10. 1796. g. slimnieki sāk izmantot sērūdeņraža avotus pie Ķemeru mežsarga mājām, - vēlākajos gadsimtos izveidojas populārais Ķemeru kūrorts.

19. GADSIMTS

• 19. gs. sākumā par populāru rīdzinieku atpūtas vietu kļūst Plienciema pludmale.

11. „Vidzemes Šveices” nosaukums visdrīzāk radies, pateicoties vācu ceļotājiem A. Trihartam un J. Fišeram, kas 19. gs. sākumā ceļojuma iespaidos Siguldas apkārtni bija salīdzinājuši ar Saksijas Šveici, bet Gaujas ieleju - ar Elbas krastiem.

• 19. gs. beigās izveidojas Siguldas kūrorts, kad grāfs von der Borhs un kņazs Kropotkins, pēc Eiropas kūrortu paraugiem, sāk labiekārtot Siguldas apkaimi.

12. 1810. g. nodibinās Liepājas kūrorts.

13. 1836. g. cauri Daugavpilij un Rēzeknei atklāj Pēterburgas – Varšavas šoseju.

• 1836. g. Rīgā notiek Baltijā pirmie mūzikas svētki ar mūziķiem no Latvijas un Igaunijas.

• 1846. g. un 1852. g. pie lībiešiem ekspedīcijās dodas somu akadēmiķis Anderss Jūhans Šēgrēns.

• 19. gs. 50. – 80. g. jaunlatvieši ar kājām ceļo uz Tērbatas universitāti.

14. 1859. g. Krišjānis Barons 24 gadu vecumā no Tērbatas veic ceļojumu līdz Dundagai, noejot 1040 km.

15. Gadsimta vidū cauri Daugavpilij un Rēzeknei izbūvē Pēterburgas – Varšavas dzelzceļa līniju.

• No 1862. g. tūrisma organizācijas regulāri rīko ekskursijas pa Latviju.

• Laikā no 1886. – 1963. g. Latvijā darbojās 9 velosipēdu lielražotāji un vairāk nekā 30 mazo uzņēmumu Rīgā un citās Latvijas pilsētās, kas kopumā saražoja ap 10 000 kvalitatīvus velosipēdus gada laikā.

• 19. gs. otrajā pusē izbraukumi ārpus Rīgas kļūst masveidīgi.

• 19. gs. astoņdesmitajos gados Reinis un Matīss Kaudziši laikrakstos publicē savus ceļojumus pa Latviju un daudzām Eiropas valstīm. Viņi ceļo ar kājām, ņemdami līdzī spieķi, koferi un cepuri.

16. 1883. g. grāfs Jans Kazimīrs Jozefs Zībergs – Plāters Poguļankā izveido kūrorotu netālu no Daugavpils.

• 1892. g. rakstnieks Voldemārs Zālītis (Valdis) publicē ceļojuma piezīmes pa Zemgali.

• 19. gs. beigās - 20. gs sākumā ar vilcienu pārvietojās tikai turīgākā iedzīvotāju daļa. Pārējie joprojām iet ar kājām, labākā gadījumā - brauc zirga pajūgā.

Ceļošana 20. gadsimtā

PIRMĀ DESMITGADE

17. 1900. g. Gaiziņkalna zemes īpašnieks iesniedz sūdzību, ka „zaļumos gājēji” rada materiālus zaudējumus.

18. 1905. g. tika atklāta tvaikoņu satiksme Vidzemes jūrmaļā. Uz Saulkrastiem sāk kursēt kuģis „Neibāde”.

• 1911. g. Busu mājās pie Buses pilskalna tiek izveidota viesu grāmata, kas apskatāma joprojām.

• 1912. g. dibināts Rīgas Zooloģiskais dārzs – viens no modernākajiem tā laika Eiropā. Nokļūšana no Rīgas ar elektrisko tramvaju. 1913. g. – tajā ir > 200 000 apmeklētāju!

• 1914. g. peldviesu skaitu Rīgas jūrmaļā vērtē ~ 70 000.

• 1921. g. uz Baldones kūrortu sāk kursēt zirgu tramvajs.

Otrā desmitgade

19. 20. gs. 20. gados pie Bārbeles sēravota darbojas kūrvieta ar pastaigām parkā un lustēm deju laukumā.

20. 1920. g. Igauņu profesors Lauri Ketunens ceļo pa Ziemeļkurzemes piekrasti un pēta lībiešus kultūru.

• 1923. g. Ernests Brastiņš, pētīdams Latvijas pilskalnus, nostaigā vairāk nekā 1500 km.

• Divdesmitajos gados Spilvē (Rīgā) izveido civilo lidostu.

• 1924. g. nodibinās Latvijas tūristu biedrība, vēlāk – arī citas ar ceļošanu saistītas organizācijas.

TREŠĀ DESMITGADE

21. Trīsdesmitajos gados Gaiziņa un Bērzaunes tūrisma mītņu saimnieki piedāvā skijoringu ar zirgu un kamanām (18 km), pie kurām aiz virves turas slēpotāji.

• Ērenpreisa velosipēdu fabrikā laikā no 1929. – 1940. g. saražoja 182 000 velosipēdus - ap 70 % no visiem tajā laikā saražotajiem velosipēdiem.

• 1930. g. izdod Latvijā pirmo ūdenstūrisma ceļvedi: „Vadonis pa Daugavu, Pļaviņas – Koknese”, kura autors ir Jānis Jaunsudrabiņš.

• 1934. g. ceļvedi: „Pašas slēpes nav dārgas: 180 cm garas apm. Ls 20, - 200 cm – 23 latus, ieskaitot labas saites un nūjas. Lai nebūtu tirgotājiem jāmaksā starpniecība, der pasūtīt tieši pie ražotājiem”.

• 1934. g. ceļvedi: „Apvidos, kur tūristu apmetņu nav, mēģinait pārgulēt pie lauksaimniekiem, uzrādot savu pasi vai tūristu biedrības kartiņu. Par naktsmājām un uzturu katreiz samaksājiet!”

• 1935. g. pēc Valsts prezidenta K. Ulmaņa iniciatīvas tika radīta nacionālā tūrisma kustība „Apceļo dzimto zemi”.

• 1936. g. tiek popularizēta velobraukšana, organizējot Vienības braucienus.

• Trīsdesmitajos gados aktīvi darbojas Kārlis Vanags, kurš saraksta daudzus Latvijas ceļvežus un veic valsts mēroga tūrisma propogandu.

• 1938. – 1939. g. iznāk Viļa Veldres grāmata „Dzīve pie jūras”, kurā autors apraksta savu gājienu gar Latvijas piekrasti.

• Populārs pārvietošanās līdzeklis ceļojumos ir kravas automašīnas.

CETURTĀ DESMITGADE

22. Līdz 1940. g. Ogre izvirzās kā vadošais kūrorts pēc apmeklētāju skaita.

• 1941. un 1949. g. Padomju režīms piespiedu kārtā uz plašās Sibīrijas nometnēm no Latvijas izved vairāk nekā 57 000 cilvēkus, tostarp - bērnus.

PIEKTĀ DESMITGADE

• 1955. g. izveido Siguldas Tūristu bāzi. Vasarā šeit varēja uzcelt līdz 200 teltīm.

SESTĀ DESMITGADE

23. Uzceļ Tūrisma un atpūtas centru „Plosti” pie Abavas.

• Populāri kļūst „Amatas mači”. 1969. g. startēja 1500 dalībnieki, bet skatītāju bija ap 60 000. Šādu masveida pulcēšanos padomju vara uzskata par nopietnu apdraudējumu.

SEPTĪTĀ DESMITGADE

• 70. – 80. gados darbojas arodbiedrību atbalstīts masu tūrisms, kas virzīts g.k. uz atpūtas bāzēm, sanatorijām un kūrortiem. Tiek izstrādāti gan vietējie, gan vissavienības nozīmes pārgājienu, velo, ūdenstūrisma un autotūrisma maršruti.

24. 1972. g. sāk darboties Tūrisma un atpūtas bāze „Ezernieki” pie Ežezera, kas var uzņemt līdz 750 cilvēkus dienā.

• 1973. g. tiek nodibināts Gaujas Nacionālais parks.

25. 1974. g. apvienība „Radiotehnika” Ķesterciemā izveido pionieru nometni „Albatross”, kas strādā trīs maiņās, vienā apkalpojot līdz 1000 bērnu.

26. 1975. g. pie Dridža ezera uzceļ vissavienības nozīmes tūristu bāzi „Sauleskalns”.

• Septiņdesmito gadu otrajā pusē Imanta Ziedoņa vadībā izveidojas neformāla grupa, kas ceļo pa Latviju un atrbrīvo krūmos ieaugušos dižkokus.

ASTOTĀ DESMITGADE

• Par vissavienības masveida kūrortu kļūst Jūrmala. Pie populārā restorāna „Jūras pērle” pludmalē ir tik daudz cilvēku, ka nav kur „apgriezties”.

• Par *bestselleru* kļūst Gunta Eniņa grāmata „Tepat Latvijā”. Grāmatu un citus autora rakstus daudzi izmanto kā Latvijas alternatīvo tūrisma ceļvedi.

LATVIJAS LAUKU TŪRISMA ASOCIĀCIJAS „LAUKU CEĻOTĀJS” ĪSA VĒSTURE

• 1992. g. uz Asnātes Ziemeles Ogres rajona avīzē ievietoto lauku tūrisma mītņu meklējumu sludinājumu.

Atsaucas 60 saimnieki.

27. 1993. g. 18. jūnijā 10 entuziasti nodibina Asociāciju „Lauku ceļotājs”.

• 1994. g. „Lauku ceļotājs” pirmoreiz ar stendu piedalās starptautiskajā tūrisma izstādē „Balttour”.

• 1995. g. tiek organizēti pirmie pieredzes apmaiņas braucieni uzņēmējiem uz ārzemēm.

• 1996. g. „Lauku ceļotājs” kļūst par Eiropas Lauku tūrisma federācijā „EuroGites” biedru.

• 1997. g. tiek īstenots pirmais starptautiskais ES projekts, kura mērķis ir uzņēmēju apmācības. Tiek izveidota vietne: www.celotajs.lv.

• 1998. g. saziņā ar saimniekiem tiek izmantots e – pasts, klientu ērtībām ieviests elektroniskais bankas norēķinu termināls.

• 1999. g. tiek uzsākts darbs pie „Zaļā sertifikāta” izveides.

• 2000. g. ar SAPARD programmas atbalstu notiek izrāviens lauku tūrisma mītņu infrastruktūras attīstībā.

• 2001. g. asociācijā ir 150 biedri, mājas lapa apmeklēta 80 000 reizes gadā.

• 2002. g. izdota pirmā tūrisma karte sērijā „Vērts redzēt” un uzņemta mācību filma par „Zaļo sertifikātu”.

• 2003. g. dzimst ideja par „Lauku labumiem” un šo saimniecību apriti tūrismā.

• 2004. g. Latvija iestājas ES. „Lauku ceļotāja” reģistrētajās naktsmītnēs klienti ir pavadījuši ~ 287 700 gultas naktis - par 31 % vairāk, nekā 2003. g.

• 2005. g. asociācija nāk kļajā ar saukli, ka lauku tūrisms nav tikai gulta un sāk strādāt pie aktīvā un dabas tūrisma produktiem.

• 2006. g. „Lauku ceļotājs” uzsāk ciņu pret administratīviem šķēršļiem uzņēmējdarbības jomā.

• 2007. g. izdots „Veloceļvedis pa aizsargājamām dabas teritorijām”.

• 2008. g. izstrādāti ilgtspējīga tūrisma plāni vairākām NATURA 2000 teritorijām.

• 2009. g. asociācija iedibina Slīteres ceļotāja dienas, kas tagad ir tradīcijas un norit arī citās ĪADT.

• 2010. g. asociācija nolobē likumprojektu, ka alkoholiskos dzērienus mājražotāji var ne tikai ražot, bet arī pārdot klientiem saimniecībās.

• 2011. g. asociācija izdod vienu no bestselleriem – Militārā mantojuma karti.

• 2010.-2012. g. izdoti „Meža ceļvedis”, “Botāniskais ceļvedis”, Latvijas un Baltijas nacionālo parku ceļveži. 2013. g. radīta jauna iniciatīva – kultūras zīme „Latviskais mantojums”.

• 2015. g. tiek izstrādāts jauns produkts senioriem – „Sudraba ceļasoma”.

• 2016. g. „Lauku ceļotājs” saņem VARAM apbalvojumu kā viens no labākajiem LIFE projekta īstenotājiem.

• 2017. g. kopā ar sadarbības partneriem tiek uzsākta „Jūrtakas” – 1200 km gara starptautiska kājāmgājēju maršruta izveide Latvijas un Igaunijas piekrastē.

• 2018. g. kopā ar lībiešu organizācijām tiek gatavots pieteikums lībiešu kultūrtelpas iekļaušanai UNECO.